

**UNIVERSITATEA “OVIDIUS” DIN CONSTANȚA  
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE UMANISTE  
DOMENIUL DE DOCTORAT: FILOLOGIE**

# **TEZĂ DE DOCTORAT REZUMAT**

*Conducător de doctorat,*

**Prof. univ. dr. CARMEN ADINA CIUGUREANU**

*Doctorand,*

**ALEXANDRA-LAVINIA MACAROV  
(ISTRATIE-MACAROV)**

CONSTANȚA, 2014

UNIVERSITATEA “OVIDIUS” DIN CONSTANȚA  
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE UMANISTE  
DOMENIUL DE DOCTORAT: FILOLOGIE

**(RE)DEFINIRI ALE EULUI  
ÎN PROZA LUI TONI MORRISON**

**(RE)DEFINITIONS OF THE SELF  
IN TONI MORRISON’S FICTION**

*Conducător de doctorat,*

**Prof. univ. dr. CARMEN ADINA CIUGUREANU**

*Doctorand,*

**ALEXANDRA-LAVINIA MACAROV  
(ISTRATIE-MACAROV)**

CONSTANȚA, 2014

## CUPRINS

|                                                                                                                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Introducere .....                                                                                                                                                    | 1   |
| Capitolul 1 Fundalul teoretic .....                                                                                                                                  | 6   |
| 1.1. Analiza literaturii de specialitate .....                                                                                                                       | 6   |
| 1.2. „Limbajul” identității: cadru conceptual.....                                                                                                                   | 13  |
| 1.3. Strategii de adaptare, devianță și stigmat.....                                                                                                                 | 32  |
| 1.4. Hibriditatea: între recunoaștere și disimulare .....                                                                                                            | 41  |
| 1.5. Aplicarea grilei teoretice la proza lui Toni Morrison .....                                                                                                     | 47  |
| Capitolul 2 Supraviețuirea sinelui: strategii de adaptare .....                                                                                                      | 49  |
| 2.1. “A-i oferi stăpânirea asupra ta altuia”: femei care se abandonează ( <i>A Mercy</i> ,<br><i>Song of Solomon</i> și <i>Home</i> ).....                           | 50  |
| 2.2. Trauma și suspendarea identității ( <i>Beloved</i> , <i>Love</i> și <i>Home</i> ) .....                                                                         | 63  |
| 2.3. Identitatea și sprijinul comunității ( <i>Beloved</i> , <i>A Mercy</i> și <i>Home</i> ) .....                                                                   | 73  |
| 2.4. Concluzie .....                                                                                                                                                 | 83  |
| Capitolul 3 Definirea identităților: reinițializarea mecanismului identificării.....                                                                                 | 88  |
| 3.1. Iubirea, foamea și moartea în construirea identității ( <i>Beloved</i> , <i>Love</i> și <i>Jazz</i> )...88                                                      |     |
| 3.2. Prezențe alternative: obsedat de Celălalt ( <i>Jazz</i> , <i>Home</i> și <i>Tar Baby</i> ).....                                                                 | 104 |
| 3.3. Femeile și configurarea identității masculine ( <i>Song of Solomon</i> <i>Tar Baby</i> și<br><i>Paradise</i> ).....                                             | 116 |
| 3.4. Concluzie .....                                                                                                                                                 | 126 |
| Capitolul 4 Acțiuni și reacții extreme: apariția devianței .....                                                                                                     | 129 |
| 4.1. Maternitatea, lipsa mamei și abandonul (“Recitativ”, <i>A Mercy</i> , <i>Tar Baby</i> și<br><i>Beloved</i> ) .....                                              | 129 |
| 4.2. Stigmatul, prejudecata de castă și intraracială și isteria colectivă ( <i>Home</i> , <i>Sula</i> și<br><i>Paradise</i> ).....                                   | 144 |
| 4.3. Devianța sexuală, relațiile familiale denaturate și incestul ( <i>Song of Solomon</i> ,<br><i>The Bluest Eye</i> și <i>Love</i> ).....                          | 161 |
| 4.4. Concluzie .....                                                                                                                                                 | 172 |
| Capitolul 5 Hibridul: între eu și non-eu .....                                                                                                                       | 175 |
| 5.1. Încrucișarea raselor, puritatea rasială, endogamia și “a trece” drept alb ( <i>The</i><br><i>Bluest Eye</i> , <i>Paradise</i> și <i>Song of Solomon</i> ) ..... | 175 |
| 5.2. Semnele din naștere, malformațiile și dizabilitatea ( <i>The Bluest Eye</i> , <i>Sula</i> și<br><i>Song of Solomon</i> ) .....                                  | 184 |
| 5.3. Instituționalizarea frumuseții ca metodă de control ( <i>The Bluest Eye</i> <i>Song of</i><br><i>Solomon</i> și <i>Tar Baby</i> ).....                          | 194 |
| 5.4. Concluzie .....                                                                                                                                                 | 205 |
| Concluzii .....                                                                                                                                                      | 207 |
| Bibliografie .....                                                                                                                                                   | 214 |

## **REZUMAT:**

### **(RE)DEFINIRI ALE EULUI ÎN PROZA LUI TONI MORRISON**

---

#### **Extras**

*Cercetarea de față urmărește să determine mecanismele din spatele formării, suspendării, evoluției și dispariției identităților în ficțiunea lui Toni Morrison. Principala ipoteză este că negocierea sinelui suspendat între propriile dorințe ale personajului și așteptările societății este un subiect important în proza lui Morrison. Prin urmare, obiectivele cercetării sunt să analizăm mecanismele din spatele acestei negocieri, să determinăm felul în care personajele se adaptează la lipsa de congruență cu societatea și să susținem ideea că personajele ficționale ale lui Morrison urmează un model psihologic de formare a identității și de auto-definire. Această cercetare oferă o nouă perspectivă asupra ficțiunii lui Morrison, concentrându-se asupra unui set de strategii de adaptare pentru identitățile neconfirmate, dintre care unele nu au mai fost discutate în critica de specialitate până acum. Cadrul teoretic aparține teoriei identității, cu precădere teoriei identității sociale, cu un accent pe direcția perceptuală în teoria identității.*

#### **Cuvinte cheie**

proza lui Toni Morrison, identitatea, strategii de adaptare, relații de putere, stigmat, devianța, hibriditatea, Sinele/Celălalt

Cercetarea de față se axează pe analiza felului în care individualitatea și sinele se formează în ficțiunea lui Toni Morrison. Susținem faptul că una din principalele teme din proza lui Morrison este căutarea sinelui și că procesul identificării este principalul mecanism din spatele arhitecturii relațiilor dintre personaje. Teza are avantajul unei abordări unitare a operei ficționale a lui Morrison. Corpusul constă în cele zece romane publicate până în prezent: *The Bluest Eye* [*Cei mai albaștri ochi*]<sup>1</sup> (1970), *Sula* (1974), *Song of Solomon* [*Cântecul lui Solomon*] (1977), *Tar Baby* [*Copilul de smoală*] (1981), *Beloved* [*Păcatul*] (1987), *Jazz* (1992), *Paradise* [*Paradis*] (1999), *Love* [*Iubire*] (2003), *A Mercy* [*Milostenie*] (2008) și *Home* [*Acasă*] (2012) și nuvela „Recitativ” [„Recitativ”], publicată în *Confirmation, an Anthology of African American Women* [*Confirmarea, o antologie a femeilor afro-americane*] (1983).

Titlul tezei, *(Re)definiri ale eului în proza lui Toni Morrison*, reflectă dinamica sinelui în ceea ce privește crearea, modificarea și eliminarea identităților atunci când acestea intră în interacțiune cu alte identități sau stimuli. Sintagma „(re)definiri ale eului” reflectă reacția personajelor la evenimentele și atitudinile cu care se confruntă.

În conformitate cu scopul tezei, principalele obiective ale acestei cercetări sunt: a) realizarea unei analize cuprinzătoare a mecanismelor din spatele formării, suspendării și evoluției identităților din proza lui Morrison; b) identificarea strategiilor de adaptare a personajelor, atunci când sunt supuse unei presiuni exterioare copleșitoare și c) susținerea ideii că personajele ficționale ale lui Morrison urmează un model psihologic de formare a identității și de auto-definire. Am ales să ne orientăm analiza către următoarele concepte: strategii de adaptare, relații de putere, Sinele/Celălalt, devianță, stigmatizare și hibriditate.

Opera lui Toni Morrison este în atenția criticilor de mai mult de patruzeci de ani, lucru care se datorează parțial faptului că sprijină cu tărie egalitatea de șanse și de tratament pentru afro-americani în general și pentru femeile afro-americane în special. Eseurile și interviurile acesteia debordează de ideea de dreptate și egalitate pentru aceste minorități și nu numai. Cu toate acestea, autoarea este cunoscută în principal pentru estetica scriiturii sale, care i-a permis să devină prima femeie de origine afro-americană căreia i-a fost decernat premiul Nobel, în 1993 (Toni Morrison - Biographical [Toni Morrison - Biografie]). Toni Morrison nu admite că proza sa ar fi

---

<sup>1</sup> Romanele *The Bluest Eye*, *Song of Solomon*, *Beloved*, *Jazz*, *Paradise* și *Love* au fost traduse în limba română. Titlurile acestora în limba română sunt prezentate conform traducerii oficiale. Pentru celelalte titluri, traducerea ne aparține.

reprezentativă pentru un anumit curent literar. Defapt, aceasta se opune oricărei clasificări exacte (An Interview with Toni Morrison [Un interviu cu Toni Morrison] 426), din convingerea că toate lucrurile au mai multe aspecte și că astfel pot părea diferite când sunt privite din alt unghi. Prin urmare, aceasta a utilizat multitudinea de voci în proză (în *Jazz* și *Home*), a creat un narator aparent omniscient care, foarte subtil, se dovedește a nu fi de încredere (în *Tar Baby*) și a contestat prejudecățile rasiale, creând confuzie cu privire la culoarea pielii personajelor (în “Recitativ” și *Paradise*).

Opoziția lui Morrison la clasificare și natura complexă a temelor abordate și a personajelor sale au permis apariția mai multor tipuri de abordări critice, care variază între mitice și postmoderniste, între istorice și politice, între psihologice și sociologice și între religioase și pedagogice. Temele analizate sunt la fel de variate: prejudecata rasială, stereotipurile de gen, creativitatea afro-americană, sclavia, maternitatea, devianța, credințele religioase, tradiția, frumusețea, istoria, Sudul Americii, trauma, rolul comunității, hibriditatea, alienarea, obsesia / bântuirea, absurdul și războiul. Cu toate acestea, cele mai multe interpretări sunt din punct de vedere psihologic, psihanalitic, feminist, postmodern precum și din cel al studiilor culturale.

Avem convingerea că teoriile identității, inclusiv ale celei sociale, pot oferi instrumente temeinice și pătrunzătoare în vederea determinării mecanismelor din spatele conflictelor identitare cu care se confruntă personajele lui Morrison. Teza cuprinde teorii identitare, din mai multe perspective: identitatea personală, socială, culturală, și chiar spațială. În această analiză am folosit un număr de studii teoretice, dintre care amintim: *Mind, Self and Society* [Mintea, sinele și societatea] (1934) de George Herbert Mead, *Discipline and Punish* [Disciplinează și pedepsește] (1975) de Michel Foucault, *Hegemony and Socialist Strategy* [Hegemonie și strategie socialistă] (1985) de Laclau și Mouffe, *Social Identity* [Identitatea socială] (1996) de Richard Jenkins, *Identity: Between Subject and Object* [Identitatea: Între subiect și obiect] (2006) de David Oswell și *Identity Theory* [Teoria identității] (2009) de Peter Burke și Jan Stets, precum și o serie de articole și studii critice cu privire la proza lui Morrison.

Teza este structurată în cinci capitole. Primul capitol stabilește cadrul teoretic și definește conceptele utilizate în analiză. Următoarele capitole realizează analiza luptei permanente a personajelor de a se găsi pe sine și a redefinirilor sinelui care au loc în acest proces.

Multitudinea disciplinelor care au contribuit la dezvoltarea studiilor identitare (psihologia, psihanaliza, științele politice, sociologia și istoria) a condus la apariția mai multor teorii și abordări ale problemei sinelui și identității. În cadrul grilei teoretice am selectat conceptele folosite și le-am discutat în contextul teoriei identității și al teoriei identității sociale. Mai întâi am discutat conceptele paralele din cadrul celor două teorii (fundamentele identității: rolurile vs. categoriile sau grupurile; activarea identităților: auto-verificarea vs. depersonalizarea și autoeficacitatea vs. respectul de sine; proeminența). Mai departe, sunt prezentate alte concepte relevante pentru această analiză: noțiunea de identități multiple, contextele în care se pot produce conflicte între roluri, importanța acceptării în formarea grupurilor și categoriilor, necesitatea de validare exterioară a identității, rolul și componentele respectului de sine și conceptele de semnificație, identitate și sine, așa cum sunt utilizate în teză. Teoria identității nu este omogenă și, prin urmare, sunt puse în discuție versiunile acesteia, menționând că în analiză am aplicat cu precădere direcția perceptuală a lui Peter Burke. În continuare, sunt discutate unele dintre conceptele cheie ale tezei – strategii de adaptare, stigmatul, devianța și hibriditatea –, în contextul interacțiunii dintre individ și societate. Mai mult decât atât, teorii cu privire la exercitarea puterii și controlului sunt utilizate pentru a explica complexitatea acestei interacțiuni (Gramsci, Althusser, Foucault, Laclau și Mouffe). Ulterior, analiza se concentrează pe mecanismele din spatele formării sinelui, care operează cu concepte precum oglinda, disimularea/deghizarea, recunoașterea și recunoașterea celuilalt.

Capitolul al doilea, „Supraviețuirea sinelui: strategii de adaptare”, analizează trei metode de conservare a identității, în ciuda nevalidării acesteia: abandonul de sine, suspendarea identității și conservarea identității cu sprijinul comunității. Mecanismele de apărare împotriva respingerii societății se încadrează în două categorii: a) schimbarea comportamentului pentru a obține o reacție pozitivă (mecanism comportamental) și b) reinterpretarea reacției astfel încât diferența față de comparator să fie acceptabilă (mecanism perceptual). În cadrul primei categorii putem identifica mecanisme de legitimare a identității precum: retragerea din interacțiune, reționizarea comportamentului, desconsiderarea celor care nu sprijină personajul și transferul sentimentelor negative către alții. Cea de a doua categorie include percepția selectivă, reprimarea emoțiilor negative și proiectarea emoțiilor negative asupra altora (Burke și Stets 159).

Primul subcapitol, „A-i oferi stăpânirea asupra ta altuia’: femei care se abandonează”, analizează înrobirea și alte forme de aservire și de muncă neremunerată care se găsesc în proza lui Morrison, în vederea identificării mecanismelor care stau la baza aservirii și a modului în care aceasta devine o opțiune personală.

Cel de al doilea subcapitol, „Trauma și suspendarea identității”, se concentrează pe suspendarea dezvoltării identității în romanele *Beloved*, *Love* și *Home*, ca răspuns la negarea și reprimarea identității afro-americanilor. În cazurile analizate, identitatea este conservată așa cum apare ea la un anumit moment, deoarece altfel sinele ar fi distrus datorită presiunii exterioare. Această conservare a identității este realizată atât prin mecanisme comportamentale, cât și prin mecanisme perceptuale, astfel încât interacțiunea cu lumea exterioară să nu provoace diferențe față de standardul identitar.

Cel de al treilea subcapitol, „Identitatea și sprijinul comunității”, se concentrează pe importanța comunității în dezvoltarea identității în romanele *Beloved*, *Home* și *A Mercy*. Presupunem că acțiunile comunității sunt strategii de adaptare comportamentale, însă nu ale individului, ci ale comunității. O comunitate nu poate fi considerată ca atare dacă nu presupune conexiunea dintre membrii săi și întrajutorarea. Prin urmare, salvarea unui membru al comunității, chiar dacă acesta este un proscris, legitimează și dă substanță comunității. În cele trei romane analizate, comunitatea este ultima soluție pentru salvarea personajelor proscrie sau auto-exilate. Prin întoarcerea la comunitate pentru ajutor, acestea îi permit comunității să își retracteze respingerea (*Beloved*), se bazează pe comunitate pentru a-și legitima existența și integrarea (*A Mercy*) sau se întorc la rădăcini pentru a-și vindeca rănila (*Home*).

Capitolul al treilea, „Definirea identităților: reinițializarea mecanismului identificării”, analizează trei aspecte care duc la modificarea și la evoluția identităților și a sinelui în romanele lui Morrison: importanța dragostei, a foamei și a morții ca forțe principale în construirea identității, introspecția în urma bântuirii/ obsesiei față de Celălalt și rolul femeilor în formarea identităților masculine. Am utilizat teoria lui W.E.B. Du Bois cu privire la dubla conștiință, pentru a explica comportamentul contradictoriu al personajelor și pentru schimbările identitare prin care trec acestea. În plus, schimbările prin care trec personajele sunt analizate din punct de vedere al riturilor de trecere ale lui Arnold Van Gennep.



Considerăm că atât acțiunile întreprinse pe baza imboldurilor psihologice, cât și prezențele inexplicabile sunt strategii de adaptare ale psihicului împotriva comportamentului extrem al personajului, care nu corespunde standardului identitar. Prmul subcapitol, „Iubirea, foamea și moartea în construirea identității”, se concentrează pe romanele *Beloved*, *Love* și *Jazz*. În ceea ce privește iubirea, am examinat două cazuri: a) confundarea pasiunii și posesiei cu iubirea și b) acțiuni extreme întreprinse în numele iubirii. Foamea a fost analizată în relația cu ceilalți, ca lipsă de sațietate în ceea ce privește implicarea celor din jur în viața și evoluția personajului. Principiul morții este văzut ca ultima șansă ca personajele să își rezolve problemele din trecut care le urmăresc.

Am ajuns la concluzia că acțiunile care au la bază aceste forțe și angrenarea acestor forțe sunt, în cazurile analizate, rezultatul conflictului dintre roluri. În *Beloved*, Sethe acționează în virtutea forței iubirii și își ucide fiica, datorită conflictului dintre înțelesurile rolului de sclav și cele ale rolului de mamă. Conștiința sa este împărțită în două, iar alter ego-ul acesteia, Sethe-obiectul, este cel care comite crima. În *Love*, Christine și Heed legitimează acțiuni odioase atunci când dragostea le este refuzată în cadrul sistemului ierarhic din care fac parte și se angajează în acte de violență ca rezultat al identificării lor narcisiste anterioare. Prin urmare, ura este masca agresiunii suicidale narcisiste. Ca în *Beloved*, Christine și Heed sunt victimele conflictului dintre roluri: sunt cele mai bune prietene, proiectate într-o competiție acerbă pentru afecțiunea lui Bill Cosey în momentul în care Heed devine bunica vitregă a lui Christine. În *Jazz*, Violet confundă și combină înțelesurile rolurilor de soție, iubită și obiect al adorației, mamă și fiică, ceea ce o aduce față în față cu o criză identitară și cu dublarea conștiinței. Similar, și conștiința lui Joe este dublată, fluctuând între obiect al alegerii și subiect care alege. Și Joe prezintă un conflict de rol, combinând înțelesurile rolurilor de soț, iubit, fiu și subiect adorator.

În mod ironic, principiul morții este, în cele mai multe cazuri, salvator, anulând efectele negative ale iubirii. În cazul lui Sethe, sinele trebuie să fie distrus înainte de a se regenera. În cazul lui Heed și al lui Christine, una dintre femei trebuie să moară pentru ca cealaltă să o poată încorpora. În mod asemănător, în cazul lui Violet, una dintre cele două părți ale eului trebuie să fie ucisă pentru a putea fi încorporată. Și principiul foamei este prins în conflictul dintre roluri, foamea fiind nevoia inconștientă de a fi recunoscut și acceptat de celălalt.

În ceea ce privește dublarea sinelui, susținem că aceasta participă la exacerbarea celor trei principii. Beloved este dublura lui Sethe și a lui Denver, construind un eu bazat pe rănilor acestora și încorporându-le experiențele. Christine și Heed sunt dublurile celeilalte, datorită identificării lor narcisiste. Violet o are pe Violent [Violenta] ca dublură, iar Joe are o privire dublă. Presupunem că, în cazul celor șase personaje, conștiința dublă joacă un rol decisiv în transformarea celor trei principii în acțiuni extreme.

În cel de al doilea subcapitol, „Prezențe alternative: obsedat de Celălalt”, am analizat felul în care imaginile sau prezențele inexplicabile sau obsesive ale trecutului pot duce la rezolvarea crizei identitare, care se bazează pe lipsa de confirmare a standardului identitar. Ne-am concentrat pe două situații: a) eliminarea anomaliei și confirmarea standardului identitar (*Jazz*) și b) schimbarea standardului identitar prin întoarcerea la valorile trecutului (*Home*) sau la cele ale viitorului (*Tar Baby*).

În timp ce iubirea, foamea și moartea împing personajele spre rezolvarea neconcordanțelor, fantomele personale și personajele feminine care nu confirmă identitatea masculină reprezintă prilejul de a sonda subiectivitatea personajelor, în vederea atingerii unei stări de echilibru. Prin urmare, nu se pune problema de impunere din exterior, din moment ce fantomele personale sunt rezultatul propriei subiectivități, iar personajele feminine sunt considerate inferioare personajelor masculine care sunt examinate. Am ajuns la concluzia că „fantomile” din *Tar Baby*, *Jazz* și *Home* sunt simptome ale conștiinței duble a personajelor. Cum să poată Violet să fie femeia care trebuie să fie dacă mama acesteia nu este prezentă pentru a-i recunoaște valoarea? Același lucru este valabil și pentru Joe. În plus, cum poate emula Violet că este albă când, de fapt, este de culoare? Frank Money suferă de conștiință dublă, dar aceasta este auto-impusă. Prin arogarea actelor sale reprobabile altuia, el poate critica faptele, dar nu și pe sine. La el, dubla conștiință este o strategie de negare și o tentativă de a nu recunoaște aspectele negative ale identității sale. Și Jadine are conștiință dublă. Știe că vrea să fie o femeie modernă, însă ajunge să se îndoiască de această decizie atunci când este copleșită de un sentiment de respect amestecat cu teamă și uimire pentru o femeie care pare a reprezenta femeia autentică de culoare. Prin urmare, Jadine este împărțită între cine vrea să fie și cine se așteaptă ceilalți să fie și experimentează cu cea de a doua opțiune.

În cel de al treilea subcapitol, „Femeile și configurarea identității masculine”, am analizat efectul subiectivității feminine puternice asupra subiectivității masculine,

în contextul societăților patriarhale din *Song of Solomon*, *Tar Baby* și *Paradise*. Identitățile masculine sunt foarte interesante, deoarece poziția lor de autoritate este impusă de societate. Prin urmare, angajamentul bărbaților față de identitatea lor este sporit, așa cum este și suferința, în cazul neverificării identității. Mai mult, neverificarea vine din partea unei ființe inferioare (o femeie) și uneori provoacă modificarea standardului identitar până la renunțarea la pretenția de superioritate. În *Song of Solomon*, Pilate Dead îl conduce pe Milkman într-o călătorie de cunoaștere și acceptare a trecutului familiei sale, astfel încât acesta să devină un bărbat empatic, care gândește liber, și să fie integrat în familie. În *Tar Baby* există un război al voinței între Son și Jadine, cu privire la poziția femeii vizavi de bărbat. Jadine fuge într-un final, iar Son rămâne să negocieze devotamentul față de valorile sale. Dacă în *Tar Baby* Jadine se refugiază în sânul societății albe din Paris, un alt refugiu al femeilor este distrus în *Paradise* de către bărbați, eliberând femeile și lăsându-le să „infecteze” societatea cu ideile lor progresiste.

Concluzia celui de al treilea subcapitol este că participarea femeilor la evoluția identităților masculine atacă angajamentul personajelor masculine față de propria identitate. Societatea în care funcționează Milkman, Son și Deacon Morgan este una patriarhală. Prin urmare, când o femeie contribuie la dezvoltarea identității acestora, prima reacție în momentul realizării acestui lucru este refuzul acestei contribuții și mărirea angajamentului față de versiunea anterioară a identității. Cele trei personaje se confruntă cu rituri de trecere în transformarea lor, dar rezultatul este diferit în fiecare caz. Dacă moartea lui Pilate și a Consolatei este destul de puternică pentru a submina rezistența bărbaților, Son încă oscilează între a o urmări sau nu pe Jadine. El este aparent dispus să adopte valorile și stilul de viață al acesteia dar, în același timp, simte o nevoie puternică de a o controla. Prin urmare, Milkman și Deacon reușesc să realizeze încorporarea principiilor feminine, în timp ce Son nu reușește să realizeze cel de-al treilea rit de trecere. În cazul lui, dorința de putere și angajamentul față de valorile pe care le consideră reprezentative pentru identitatea masculină sunt prea puternice.

În Capitolul al patrulea, „Acțiuni și reacții extreme: apariția devianței”, am folosit teoria lui Erving Goffman cu privire la devianță și la stigmat, pentru a analiza stigmatul comportamental și tribal în proza lui Morrison. De asemenea, am aplicat distincția lui Edwin McCarthy Lemert dintre devianța primară și secundară și am pus accent pe factorul de internalizare la devianța secundară, pentru a demonstra că, în

cazul lui Morrison, devianța este în principal secundară. Am aplicat și teoria lui Klaus Eder cu privire la importanța istorisirilor, în analiza mecanismelor de control. În acest capitol sunt analizate motive precum abandonul, devianța sexuală, prejudecata și stigmatul.

Primul subcapitol, „Maternitatea, lipsa mamei și abandonul”, analizează devianța în cadrul celei mai intime relații, aceea dintre mamă și copiii ei. Analiza se concentrează pe motivele din spatele abandonului mamei, chiar al infanticidului, și pe consecințele acestor fapte asupra copiilor supraviețuitori și a societății în nuvela „Recitativ” și în romanele *A Mercy*, *Tar Baby* și *Beloved*. Interpretarea noastră este că autoarea încearcă să contracareze opresiunea, scoțând-o în afara legii și demonstrând că opresiunea este cea care creează stereotipuri negative și nu invers. Prin faptul că personajele întreprind acțiuni inimaginabile de violență împotriva propriilor copii, iar apoi prin umanizarea și legitimarea actului inuman, Morrison creează diferite tipologii în afara imaginilor construite în societate, care exercită control asupra personajelor. Din punctul de vedere al teoriei identității, considerăm că rolul mamei de culoare constă în înțelegeri care intră în conflict cu cele ale altor roluri activate simultan, precum cele de sclavă, servitoare și soție. Atunci când există un conflict între acestea, unul dintre ele trebuie să le domine pe celelalte. În accepțiunea noastră, rolul de mamă domină în proza lui Morrison, precum și înțelesul de „protectoare a propriilor progenituri”.

În cel de al doilea subcapitol, „Stigmatul, prejudecata de castă și intraracială și isteria colectivă”, sunt analizate două tipuri de stigmat: cel împotriva devianței comportamentale și stigmatul tribal, precum și efectul acestora asupra personajelor din romanele *Home*, *Sula* și *Paradise*. Am încercat, de asemenea, să stabilim felul în care pedepsirea culturală și instituțională a caracteristicilor stigmatizate creează complexe de inferioritate și duce la internalizarea înțeleșurilor negative. Un alt aspect al analizei constă în prejudecata de castă și intraracială și în isteria colectivă care, credem noi, sunt rezultatul internalizării înțeleșurilor negative ale stigmatului.

Una dintre concluziile analizei este că în romanele *Home*, *Sula* și *Paradise* există o graniță foarte subtilă între diferență și devianță, iar personajele care sunt victimele stigmatului tribal sunt categorisite ca deviante pentru orice abatere comportamentală. Astfel, fiind de culoare, Frank este predispus spre a fi etichetat drept deviant, iar faptul că este veteran de război îl face și periculos. Prin urmare, îi este ușor să joace rolul fostului soldat chinuit și nebun. În *Sula*, stigmatul de durată

practicat împotriva comunității de culoare are ca rezultat izbucnirea într-o isterie cathartică colectivă de Ziua Națională a Sinuciderii. În *Paradise*, lupta pentru putere din sânul comunității de culoare se sfârșește cu uciderea femeilor care reprezentau caracteristicile stigmatizate de comunitate (sânge impur și lipsa dependenței de bărbați cu autoritate).

Cel de al treilea subcapitol, „Devianța sexuală, relațiile familiale denaturate și incestul”, analizează froteurismul, exhibiționismul, fetișismul sexual, sado-masochismul sexual, pedofilia, incestul și violul în romanele *Song of Solomon*, *The Bluest Eye* și *Love*. Am ajuns la concluzia că există o conexiune puternică între stigmatul tribal internalizat și devianța sexuală care, în acest caz, devine devianță secundară. Cholly internalizează stigmatul culorii pielii sale și comite incest și viol. În mod asemănător, Ruth internalizează inadecvarea relației cu tatăl său și obține plăcere sexuală alăptându-și fiul. Deși, în cazul lui Bill Cosey, stigmatul nu este foarte evident, considerăm că lupta sa în a-și asigura poziția socială de bărbat de culoare de succes, faptul că ar putea fi informator al poliției, precum tatăl său, și plimbările cu barca organizate pentru partenerii săi de afaceri, la care adăuga și prezența prostituatelor, contribuie tacit la crearea imaginii lui de deviant, pe care o internalizează și care se soldează cu mariajul cu un minor.

Capitolul al cincilea, „Hibridul: între eu și non-eu”, analizează hibriditatea rasială și culturală în cinci dintre romanele lui Toni Morrison, precum și felul în care diferența și asemănarea concomitentă poate duce la falsa recunoaștere din punct de vedere identitar, care poate duce mai departe la transfer identitar, la internalizarea stigmatului sau la devieri comportamentale.

Primul subcapitol, „Încrucișarea raselor, puritatea rasială, endogamia și ‚a trece’ drept alb”, se concentrează pe hibriditatea rasială, discutând trei tendințe diferite în romanele *The Bluest Eye*, *Song of Solomon* și *Paradise*: acceptul sau refuzul hibridității rasiale la alții, acceptul sau refuzul propriei hibridități rasiale și (di)simularea caracteristicilor rasiale. Romanele lui Morrison sunt populate de comunități de afro-americieni care, datorită stigmatului rasial, se află între a-și accepta și a refuza originile. De exemplu, în *The Bluest Eye*, nuanța deschisă a pielii este considerată drept semn al statutului social, în timp ce în *Paradise*, aceasta dovedește amestecul nedorit al raselor. Dorința de puritate rasială, dusă la extrem, poate duce la endogamie. În *Song of Solomon*, hibrizii rasiali „trec” drept albi și folosesc acest lucru în vederea obținerii de avantaje, înșelând rasa care a instituit ierarhia culorii pielii.

În cel de al doilea subcapitol, „Semnele din naștere, malformațiile și dizabilitatea”, analizăm rolul semnelor din naștere, a malformațiilor și al dizabilităților în evoluția identității personajelor din romanele *The Bluest Eye*, *Sula* și *Song of Solomon*. Am arătat că un dinte spart poate duce la modificarea identității, că un semn din naștere poate fi reprezentativ pentru dezvoltarea personajului, că un picior amputat poate marca o prezență și poate fi un semn de autoritate, că un picior mai scurt reprezintă neîmplinirea personajului și că un buric inexistent poate reprezenta conexiunea cu lumea de dincolo. În plus, conștiința existenței acestor anormalități, credem noi, implică modificarea identității. Incluzând înțelesurile acestor trăsături în identitatea lor sau internalizând judecata societății, considerăm că personajele analizate devin hibride.

Cel de al treilea subcapitol, „Instituționalizarea frumuseții ca metodă de control”, analizează idealurile de frumusețe și efectul acestora asupra personajelor din *The Bluest Eye*, *Song of Solomon* și *Tar Baby*. Susținem că idealurile de frumusețe ale personajelor de culoare din aceste romane sunt rezultatul internalizării frumuseții promovate de etnia majoritară și, prin urmare, sunt hibride și duc la recunoașterea greșită sau la falsa interpretare din partea personajelor analizate. Considerăm că acest proces de internalizare duce la apariția hibrizilor culturali, care adeseori sunt incapabili să jongleze cu înțelesurile diferite ale celor două standarde: cel alb și cel afro-american.

Analiza hibridității în romanele lui Morrison s-a concentrat pe două tendințe opuse: acceptarea și moștenirii genetice și culturale a societății albe și rezistența față de aceasta. Chiar dacă aceste tendințe sunt opuse, amândouă pot produce devianță. De exemplu, personajele de culoare din *Paradise* și *Sula* fac orice pentru a-și păstra puritatea rasială, fiind mândre de diferența față de opresori. Însă această fidelitate pentru puritatea genetică duce, în unele cazuri, la endogamie și la defecte genetice, ca în cazul copiilor lui Sweetie. Tendința opusă, de promovare a albirii rasei, poate duce de asemenea la consangvinizare, ca în cazul lui Soaphead Church. În demonstrația noastră am arătat că aceste deviații sunt rezultatul ierarhiei puterii din societate și că se nasc din lupta personajelor de a-și asigura o poziție socială privilegiată lor și copiilor lor. Personajele fie încearcă să folosească sistemul în favoarea lor, trecând drept albe, sau diferențiindu-se de afro-americanii mai închiși la culoare, fie le atribuie înțelesuri negative albilor, astfel încât să se poată mândri de moștenirea lor genetică.

Susținem faptul că toate personajele sunt hibride din punct de vedere cultural, în sensul că sunt rezultatul recunoașterii statutului lor neprivilegiat în societatea albă. Același mecanism de internalizare se regăsește și în cazul semnelor din naștere, al malformațiilor și al dizabilității. Aceste caracteristici reprezintă o diferență față de normă și, ca și culoarea pielii, reprezintă posibile motive de discreditare a personajelor, în economia puterii. Astfel, precum comunitatea de culoare din Ruby, Milkman încearcă să-și transforme caracteristica discreditabilă într-un avantaj. În mod asemănător, semnul din naștere al lui Sula reflectă capacitatea acesteia de a face fapte rele, în același fel în care culoarea pielii este reprezentativă pentru comportamentul deviant în același roman.

Teza este organizată în jurul ideii de modificare a identității. În acest sens, o altă ipoteză a fost că situațiile în care identitatea nu este confirmată în proza lui Morrison sunt destul de puternice ca să producă nu numai schimbarea standardului identitar, ci și pe cel al identității. Totuși, această ipoteză a fost contrazisă inițial datorită identificării mai multor situații în care personajele nu se redefiniu constant, ci din potrivă, erau blocate în procesul de dezvoltare a identității. Însă faptul că personajele fie au reușit în final să se schimbe, fie au fost distruse în acest proces, ne face să credem că suspendarea lor este doar o etapă de dezvoltare. În cadrul acestei etape, în incapacitatea de a găsi o situație care să le confirme identitatea, personajele se mulțumesc cu o situație în care identitatea nu este puternic combătută, printr-o serie de strategii de adaptare menite să abată emoțiile negative. Astfel, deși prelungită, rezistența personajelor la schimbare este doar o etapă din dezvoltarea acestora, fapt care confirmă ipoteza că acestea sunt caracterizate și conduse de procesul de redefinire a sinelui. Este drept, nu este clar dacă Sethe își va reveni sau dacă Son se decide să meargă pe urmele lui Jadine sau pe cele ale călăreților orbi, însă este sigur faptul că, asemeni celorlalte personaje care trec prin procesul de redefinire, și ei au devenit conștienți de sine, ceea ce este o etapă indispensabilă pentru evoluția lor. Un exemplu contrar ar fi Pecola, care nu își dezvoltă conștiința de sine. Dimpotrivă, o anihilează, drept pentru care nu mai are posibilitatea de a evolua.

În concluzie, analiza personajelor lui Toni Morrison a demonstrat complexitatea acestora și a dezvăluit aspecte neașteptate în ceea ce privește identificarea și redefinirea sinelui. Prin contextualizarea prozei lui Toni Morrison și prin investigarea acesteia din punct de vedere al teoriilor identitare, au ieșit la suprafață atât noi aspecte ale identității, cât și aspecte ce relevă redefinirea identității

afro-americane pe fundalul multiculturalității și hibridității culturale. Capacitatea modelului identitar analizat de a încorpora atât percepția cât și comportamentul personajelor asigură o deschidere înspre versatilitatea componentelor și transgresarea diacroniei. Prin urmare, modelul identitate pe care am încercat să îl creăm este, credem noi, aplicabil și altor texte ficționale, în special textelor definite prin interculturalitate și inter-/intra-rasialitate.



## BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

### A. Surse primare

1. Morrison, Toni. *A Mercy*. New York: Alfred A. Knopf, 2008. Print.
2. —. *Beloved*. New York: Vintage International, 2004. Electronic.
3. —. *Home*. London: Chatto&Windus, 2012. Print.
4. —. *Jazz*. New York: Vintage International, 2007. Electronic.
5. —. *Love*. New York: Alfred A. Knopf, 2003. Electronic.
6. —. *Paradise*. New York: Alfred A. Knopf, 1998. Electronic.
7. Morrison, Toni. "Recitatif." *Confirmation, an anthology of African-American women*. Ed. Amiri Baraka (LeRoi Jones) & Amina Baraka. New York: Quill, 1983. 243-62. Electronic.
8. —. *Song of Solomon*. New York: Vintage International, 2004. Electronic.
9. —. *Sula*. New York: Vintage International, 2004. Electronic.
10. —. *Tar Baby*. New York: Vintage International, 2004. Electronic.
11. —. *The Bluest Eye*. New York: RosettaBooks LLC, 2004. Electronic.

### B. Bibliografie teoretică

#### a. Studii teoretice

1. Althusser, Louis. *Essays on ideology*. London: Verso, 1984. Electronic.
2. Bhabha, Homi. *The Location of Culture*. London and New York: Routledge, 1994. Electronic.
3. Brownmiller, Susan. "Against Our Will: Men, Women and Rape." Brownmiller, Susan. *Feminism(s): A Reader*. Ed. Maggie Humm. New York: Longman, 1992. Electronic.
4. Burke, Peter J. and Jan E. Stets. *Identity Theory*. Oxford: Oxford University Press, 2009. Electronic.
5. Cooley, Charles Horton. *Human nature and the social order*. New York: Charles Scribner's Sons, 1902. Electronic.
6. Davies, Christie. "Stigma, Uncertainty and Skill in Disguise." *Masquerade and Identities: Essays on Gender, Sexuality and Marginality*. Ed. Efrat Tseëlon. London and New York: Routledge, 2003. 38-53. Electronic.
7. Erikson, Erik. *Discussions on Ego Identity*. Ed. Jane Kroger. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 1991. Electronic.
8. Foucault, Michel. *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. Translated by A. Sheridan. New York: Vintage, 1977. Electronic.
9. Goffman, Erving. *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Harmondsworth: Penguin, 1968. Electronic.
10. —. *The Presentation of Self in Everyday Life*. Monograph. Edinburgh: University of Edinburgh, Social Sciences Research Centre, 1956. Electronic.
11. Gramsci, Antonio. *Selections from the Prison Notebooks*. London: Lawrence and Wishart, 1971. Electronic.
12. Jenkins, Richard. *Social Identity*. New York: Routledge, 2004. Electronic.
13. Laclau, Ernesto and Mouffe, Chantal. *Hegemony and Socialist Strategy*. London: Verso, 1985. Electronic.
14. Lemert, Edwin McCarthy. *Human Deviance, Social Problems, and Social Control*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1967. Electronic.

15. Mead, George Herbert. *Mind, Self and Society: From the Standpoint of a Social Behaviorist*. Chicago: University of Chicago Press, 2009. Electronic.
16. Oswell, David. "Identity: Between Subject and Object." Oswell, David. *Culture and Society*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications, 2006. 103-130. Electronic.
17. Tseëlon, Efrat. "Reflections on mask and carnival." Ed. Tseëlon, Efrat. *Masquerade and Identities: Essays on Gender, Sexuality and Marginality*. London and New York: Routledge, 2001. 18-37. Electronic.
18. Young, Robert J. C. *Colonial Desire: Hybridity in Theory, Culture and Race*. London and New York: Routledge, 2005. Electronic.

#### **b. Articol teoretic**

1. Ashford, Tomeiko. "Transfiguring Aesthetics: Conflation, Identity Denial, and Transference in "Passing Texts" of Black Narrative." *The Review of Black Political Economy* 33.2 (2005): 89-103. Electronic.
2. Burke, Peter J. and Judy C. Tully. "The measurement of role identity." *Social Forces* 55 (1977): 881-97. Electronic.
3. Eder, Klaus. "A theory of collective identity: Making sense of the debate on a "European identity"." *European Journal of Social Theory* 12.4 (2009): 427-447. Electronic.
4. Stets, Jan E. and Peter J. Burke. "Identity Theory and Social Identity Theory." *Social Psychology Quarterly* 66.3 (2000): 224-37. Electronic.
5. Stryker, Sheldon. "The Vitalization of Symbolic Interactionism." *Social Psychology Quarterly* 50.1 (1987): 83-94. Electronic.

#### **c. Surse electronice**

1. Du Bois, W. E. B. "Of Our Spiritual Strivings". *The Souls of Black Folk*. Chicago: A.C. McClurg & Co.; [Cambridge]: University Press John Wilson and Son, Cambridge, U.S.A., 1903. Bartleby.com, 1999. <[www.bartleby.com/114/](http://www.bartleby.com/114/)>. Accessed 31 Aug. 2013
2. Mead, George Herbert. *The Philosophy of the Act*. Ed. Charles W. Morris, John M. Brewster, Albert M. Dunham and David Miller. Chicago: University of Chicago, 1938. <[http://www.brocku.ca/MeadProject/Mead/pubs2/philact/Mead\\_1938\\_toc.html](http://www.brocku.ca/MeadProject/Mead/pubs2/philact/Mead_1938_toc.html)>. Accessed 31 Aug. 2013
3. Van Gennep, Arnold. *The Rites of Passage*. London: Routledge and Kegan Paul, 1960. Translated by Monika B. Vizedom and Gabrielle L. Caffee. <<http://www.scribd.com/doc/130775705/GENNEP-1960-the-Rites-of-Passage>>. Accessed 31 Aug. 2013
4. Wright Mills, Charles. *The Power Elite*. New York: Oxford University Press, 1956. < [http://www.thirdworldtraveler.com/Book\\_Excerpts/PowerElite.html](http://www.thirdworldtraveler.com/Book_Excerpts/PowerElite.html)>. Accessed 31 Aug. 2013

### **C. Bibliografie critică**

#### **a. Studii critice cu privire la opera lui Toni Morrison**

1. Duvall, John N. *The Identifying Fictions of Toni Morrison. Modernist Authenticity and Postmodern Blackness*. New York: Palgrave, 2000. Electronic.
2. O'Reilly, Andrea. *Toni Morrison and Motherhood: A Politics of the Heart*. New York: State University of New York Press, 2004. Electronic.

3. Walters, Tracy L. *African American Literature and the Classicist Tradition. Black Women Writers, From Whatly to Morrison*. New York: Palgrave Macmillan, 2007. Electronic.

**b. Article despre opera lui Toni Morrison**

1. Ahmad, Soophia. "Women Who Make a Man: Female Protagonists in Toni Morrison's *Song of Solomon*." *ATENEA* 27.2 (2008): 59-73. Electronic.
2. Alwes, Derek. "The Burden of Liberty: Choice in Toni Morrison's *Jazz* and Toni Cade Bambara's *The Salt Eaters*." *African American Review* 30.3 (1996): 353-365. Electronic.
3. Ashe, Bertram D. "'Why don't he Like My Hair?': Constructing African-American Standards of Beauty in Toni Morrison's *Song of Solomon* and Zora Neale Hurston's *Their Eyes Were Watching God*." *African American Review* 29.4 (1995): 579-592. Electronic.
4. Awkward, Michael. "'Unruly and Let Loose': Myth, Ideology, and Gender in *Song of Solomon*." *Callaloo*, 13.3 (1990): 482-498. Electronic.
5. Bergenholtz, Rita A. "Toni Morrison's *Sula*: A Satire on Binary Thinking." *African American Review* 30.1 (1996): 89-98. Electronic.
6. Bouson, J. Brooks. "Uncovering 'The Beloved' in the Warring and Lawless Women in Toni Morrison's 'Love'." *The Midwest Quarterly* 49.4 (2008): 358-373. Electronic.
7. Bryant, Cedric Gael. "'Every goodbye ain't gone': The semiotics of death, mourning, and closural practice in Toni Morrison's *Song of Solomon*." *MELUS* 24 (1999): 97-110. Electronic.
8. —. "The Orderliness of Disorder: Madness and Evil in Toni Morrison's *Sula*." *Black American Literature Forum* 24.4, Women Writers Issue (1990): 731-745. Electronic.
9. Cannon, Elizabeth M. "Following the Traces of Female Desire in Toni Morrison's *Jazz*." *African American Review* 31.2 (1997): 235-247. Electronic.
10. Carden, Mary Panaccia. "'Trying to find a place when the streets don't go there': Fatherhood, Family, and American Racial Politics in Toni Morrison's *Love*." *African American Review* 44.1-2 (2011): 131-147. Electronic.
11. Cobb Moore, Geneva. "A Demonic Parody: Toni Morrison's *A Mercy*." *Southern Literary Journal* 44.1 (Fall 2011) (n.d.): 1-18, 163. Electronic.
12. Coleman, James. "The Quest for Wholeness in Toni Morrison's *Tar Baby*." *Black American Literature Forum* 20.1/2 (1986): 63-73. Electronic.
13. Dalsgård, Katrine. "The One All-Black Town Worth the Pain: (African) American Exceptionalism, Historical Narration, and the Critique of Nationhood in Toni Morrison's *Paradise*." *African American Review* 35.2 (2001): 233-248. Electronic.
14. Demetrakopoulos, Stephanie A. "Maternal Bonds as Devourers of Women's Individuation in Toni Morrison's *Beloved*." *African American Review* (1992): 51-59. Electronic.
15. Ding, Yang and Xiangguo Kong. "Tragedy of the Self-Splitting—A Psychological Reading of Toni Morrison's *The Bluest Eye*." *Frontiers of Literary Studies in China* 4.2 (2010): 298–320. Electronic.
16. Duvall, John N. "Descent in the 'House of Chloe': Race, rape, and identity in Toni Morrison's *Tar Baby*." *Contemporary Literature* 38.2 (1997): 325-349. Electronic.

17. Gauthier, Marni. "The Other Side of "Paradise": Toni Morrison's (Un)Making of Mythic History." *African American Review* 39.3 (2005): 395-414. Electronic.
18. Gillespie, Diane and Missy Dehn Kubitschek. "Who Cares? Women-Centered Psychology in *Sula*." *Black American Literature Forum* 24.1 (1990): 21-48. Electronic.
19. Girshin, Thomas. "Preserving the Body of Earth: An Ethic of Intercorporeality in Morrison's *Beloved*." *Athenea* 26.1 (2006): 151-163. Electronic.
20. Goyal, Yogita. "The Gender of Diaspora in Toni Morrison's *Tar Baby*." *Modern Fiction Studies* 52.2 (2006): 393-414. Electronic.
21. Griffith, Johnny R. "In the End is the Beginning: Toni Morrison's Post-Modern, Post-Ethical Vision of Paradise." *Christianity and Literature* 60.4 (2011): 581-610. Electronic.
22. Hardack, Richard. "'A Music Seeking Its Words' Double-Timing and Double-Consciousness in Toni Morrison's "Jazz"." *Callaloo* 18.2 (1995): 451-471. Electronic.
23. Hawthorne, Evelyn. "On Gaining the Double-Vision: *Tar Baby* as Diasporean Novel." *Black American Literature Forum* 22.1 Black Women Writers Issue (1988): 97-107. Electronic.
24. Holden-Kirwan, Jennifer L. "Looking into the Self that is no Self: An Examination of Subjectivity in *Beloved*." *African American Review* 32.3 (1998): 415-426. Electronic.
25. Jones, Carolyn M. "Sula and Beloved: Images of Cain in the Novels of Toni Morrison." *African American Review* 27.4 (1993): 615-626. Electronic.
26. —. "Traces and Cracks: Identity and Narrative in Toni Morrison's *Jazz*." *African American Review* 31.3 (1997): 481-495. Electronic.
27. Kim, Yeonman. "Involuntary Vulnerability and the Felix Culpa in Toni Morrison's *Jazz*." *Southern Literary Journal* 33.2 (2001): 124-133. Electronic.
28. Koolish, Lynda. "'To be Loved and Cry Shame': A Psychological Reading of Toni Morrison's *Beloved*." *MELUS* 26.4 (2001): 169-195. Electronic.
29. Kuenz, Jane. "*The Bluest Eye*: Notes on History, Community, and Black Female Subjectivity." *African American Review* 27.3 Women's Culture Issue (1993): 421-431. Electronic.
30. Kumamoto Stanley, Sandra. "Maggie in Toni Morrison's "Récitatif": The Africanist Presence and Disability Studies." *MELUS* 36.2 (2011): 71-88. Electronic.
31. Lavon Montgomery, Maxine. "A Pilgrimage to the Origins: The Apocalypse as Structure and Theme in Toni Morrison's *Sula*." *Black American Literature Forum* 23.1 (1989): 127-137. Electronic.
32. Lee, Dorothy H. "*Song of Solomon*: To Ride the Air." *Black American Literature Forum* 16.2 (1982): 64-70. Electronic.
33. Lee, Rachel. "Missing Peace in Toni Morrison's *Sula* and *Beloved*." *African American Review* 28.4 (1994): 571-583. Electronic.
34. Lounsberry, Barbara and Grace Ann Hovet. "Principles of Perception in Toni Morrison's *Sula*." *Black American Literature Forum* 13.4 (1979): 126-129. Electronic.
35. Luckhurst, Roger. "'Impossible Mourning' in Toni Morrison's *Beloved* and Michele Roberts's *Daughters of the House*." *Critique: Studies in Contemporary Fiction* 37.4 (1996): 243-260. Electronic.
36. McNeely Pass, Olivia. "Toni Morrison's *Beloved*: A Journey through the Pain of Grief." *Journal of Medical Humanities* 27 (2006): 117-124. Electronic.

37. Meetoo, Veena and Heidi Safia Mirza. "'There is nothing 'honourable' about honour killings': Gender, violence and the limits of multiculturalism." *Women's Studies International Forum* (2007): 187-200. Electronic.
38. Mellard, James M. "'Families make the best enemies': Paradoxes of Narcissistic Identification in Toni Morrison's *Love*." *African American Review* 43.4 (2009): 699-712. Electronic.
39. —. "Unimaginable Acts Imagined: Fathers, Family Myth, and the Postmodern Crisis of Paternal Authority in Toni Morrison's *Love*." *Mississippi Quarterly* 63.1/2 (2010): 233-267. Electronic.
40. —. "Žižekian Reading: Sex, Politics, and Traversing (the) Fantasy In Toni Morrison's *Paradise*." *Studies in the Novel* 40.4 (2008): 465-491. Electronic.
41. Mock, Michele. "Spitting out the seed: Ownership of mother, child, breasts, milk, and voice in Toni Morrison's *Beloved*." *College Literature* 23.3 (1996): 117-126. Electronic.
42. Moffitt, Letitia L. "Finding the Door: Vision/Revision and Stereotype in Toni Morrison's *Tar Baby*." *Critique* 46.1 (2004): 12-26. Electronic.
43. Ogunyemi, Chikwenye Okonjo. "Order and Disorder in Toni Morrison's *The Bluest Eye*." *Critique: Studies in Contemporary Fiction* (1977): 112-120. Electronic.
44. —. "*Sula*: 'A Nigger Joke'." *Black American Literature Forum* 13.4 (1979): 130-133. Electronic.
45. O'Reilly, Andrea. "In Search of My Mother's Garden, I Found My Own: Mother-Love, Healing, and Identity in Toni Morrison's *Jazz*." *African American Review* 30.3 (1996): 367-379. Electronic.
46. Page, Philip. "Furrowing All the Brows: Interpretation and the Transcendent in Toni Morrison's *Paradise*." *African American Review* 35.4 (2001): 637-649. Electronic.
47. Parker, Emma. "A New Hystery: History and Hysteria in Toni Morrison's 'Beloved'." *Twentieth Century Literature* 47.1 (2001): 1-19. Electronic.
48. Pocock, Judy. "'Through a Glass Darkly': Typology in Toni Morrison's *Song of Solomon*." *Canadian Review of American Studies* 35.3 (2005): 281-298. Electronic.
49. Pouchet Paquet, Sandra. "The Ancestor as Foundation in *Their Eyes Were Watching God* and *Tar Baby*." *Callaloo* 13.3 (1990): 499-515. Electronic.
50. Read, Andrew. "'As If Word Magic Had Anything to do with the Courage It Took to be a Man': Black Masculinity in Toni Morrison's 'Paradise'." *African American Review* 39.4 (2005): 527-540. Electronic.
51. Rokotnitz, Naomi. "Constructing Cognitive Scaffolding Through Embodied Receptiveness: Toni Morrison's *The Bluest Eye*." *Style* 41.4 (2007): 385-408. Electronic.
52. Rushdy, Ashraf H. A. "Daughters Signifyin(g) History: The Example of Toni Morrison's *Beloved*." *American Literature* 64.3 (1992): 567-597. Electronic.
53. Saunders, James Robert. "Why Losing a Tooth Matters: Shirley Jackson's 'The Tooth' and Toni Morrison's *The Bluest Eye*." *The Midwest Quarterly* 53.2 (Winter 2012): 193-204. Electronic.
54. Schapiro, Barbara. "The Bonds of Love and the Boundaries of Self in Toni Morrison's 'Beloved'." *Contemporary Literature* 32.2 (1991): 194-210. Electronic.
55. Shaw-Thornburg, Angela. "The Woman in Yellow in Toni Morrison's *TAR BABY*." *The Explicator* 70.1 (2012): 53-56. Electronic.



56. Sklar, Howard. ““What the Hell Happened to Maggie?”: Stereotype, Sympathy, and Disability in Toni Morrison’s “Recitatif.”” *Journal of Literary & Cultural Disability Studies* 5.2 (2011): 137-154. Electronic.
57. Spallino, Chiara. “Song of Solomon: An Adventure in Structure.” *Callaloo* 25 *Recent Essays from Europe: A Special Issue* (1985): 510-524. Electronic.
58. Storhoff, Gary. ““Anaconda love”: Parental enmeshment in Toni Morrison’s *Song of Solomon*.” *Style* 31.2 (1997): 290-309. Electronic.
59. Suero Elliott, Mary Jane. “Postcolonial Experience in a Domestic Context: Commodified Subjectivity in Toni Morrison’s *Beloved*.” *MELUS* (2000): 181-202. Electronic.
60. Sweeney, Megan. “Racial House, Big House, Home: Contemporary Abolitionism in Toni Morrison’s *Paradise*.” *Meridians: feminism, race, transnationalism* 4.2 (2004): 40–67. Electronic.
61. Wardi, Anissa Janine. “A Laying on of Hands: Toni Morrison and the Materiality of Love.” *MELUS* (2005): 201-18. Electronic.
62. Wilentz, Gay. “Civilizations Underneath: African Heritage as Cultural Discourse in Toni Morrison’s *Song of Solomon*.” *African American Review* 26.1 *Women Writers Issue* (1992): 61-76. Electronic.
63. Ya-huei, Lin. “Representing the (Un-)Expected—Dream, Violence, and “Danse Macabre” in Toni Morrison’s *Sula*.” *EurAmerica* 36.4 (2006): 521-549. Electronic.
64. Yuh-chuan, Shao. “The Double Consciousness of Cultural Pariahs—Fantasy, Trauma and Black Identity in Toni Morrison’s *Tar Baby*.” *EurAmerica* 36.4 (2006): 551-590. Electronic.
65. Zebialowicz, Anna and Marek Palasinski. “Probing Racial Dilemmas in *The Bluest Eye* with the Spyglass of Psychology.” *Journal of African American Studies* 14.2 (2010): 220-233. Electronic.
66. Zhao, Xiao-ming. “Whitening, Revenge and Root-Seeking—Roads for African-American in *Song of Solomon*.” *US-China Foreign Language* 9.9 (2011): 589-594. Electronic.

### c. Surse electronic

1. Jenkins, Candice. *Whitening the “Yalla”: Black Middle-Class Embodiment and Racial Ambiguity in Toni Morrison’s “Tar Baby”*. Hyatt Regency, Albuquerque, New Mexico, 16 October 2008. Electronic. 16 September 2013. <[http://citation.allacademic.com/meta/p244879\\_index.html](http://citation.allacademic.com/meta/p244879_index.html)>.